Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN 2786-5274 (Print)
DOI:10.52058/2786-5274-2023-2(16)

Ми б'ємось за те, чому
нема ціни в усьому світі –
за Батьківщину.
О. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"
СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"
СЕРІЯ "ПРАВО"
СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"
СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

№ 2(16) 2023

Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління»

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)

Випуск № 2(16) 2023

Київ – 2023

Public scientific Organization «Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration»

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

(Series «Public Administration», Series «Law», Series «Economics», Series «Psychology», Series «Pedagogy»)

Issue № 2(16) 2023

Kyiv – 2023

ISSN 2786-5274 Print
УДК 001.32:1 /3](477)(02)

DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-2(16)

«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2023. № 2(16) 2023. С. 425.

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 06.02.2023, № 2/2-23)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.

Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290 журналу присвоєно категорію "Б" із права.
Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89 журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки
Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення результатів наукових досліджень.

Головний редактор

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- *Балахтар Катерина Сергіївна* - доктор філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов Національного університету ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
- *Бахов Іван Степанович* — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- *Бєльська Тетяна Валентинівна* - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)
- *Гбур Зоряна Володимирівна* - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- *Дацій Олександр Іванович* — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- *Дегтяр Олег Андрійович* — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)

• *Журавльова Лариса Петрівна* — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)

• *Заячківська Оксана Василівна* - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

• *Ільїна Анастасія Олександрівна* - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

• *Ічанська Олена Михайлівна* - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

• *Кайдашев Роман Петрович* — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

• *Каламаж Руслана Володимирівна* - доктор психологічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи Національного університету «Острозька академія» (Рівне, Україна)

• *Кардаш Оксана Любомирівна*, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інститут автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)

• *Коваленко Олена Михайлівна* - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)

• *Корнієнко Петро Сергійович* - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)

• *Кошова Світлана Петрівна* — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна)

• *Кравчук Володимир Миколайович* — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)

• *Кравчук Людмила Степанівна* - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інститут соціальних технологій Університет "Україна" (Хмельницький, Україна)

• *Литвиненко Віктор Іванович* — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Навчального наукового інституту права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

• *Лич (Назарук) Оксана Миколаївна* - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

• *Марушева Олександра Анатоліївна* - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)

• *Міхальський Томаш* — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)

• *Мізюк Вікторія Анатоліївна* – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)

• *Миргород-Карпова Валерія Валеріївна* - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)

• *Новак-Каляєва Лариса Миколаївна* — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна)

• *Орлова Наталія Сергіївна* — доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)

• *Павлов Костянтин Володимирович* — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)

• *Пагута Тамара Іванівна* - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, директор Інституту педагогічної освіти Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (Рівне, Україна)

• *Помиткін Едуард Олександрович* — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна)

• *Помиткіна Любов Віталіївна* — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

• *Приходькіна Наталія Олексіївна* - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)

• *Сапожніков Станіслав Володимирович* - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)

• *Сопілко Ірина Миколаївна* - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)

• *Титко Анна Василівна* — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

• *Трушкіна Наталія Валеріївна* - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва Інституту економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)

• *Турчинова Ганна Володимирівна* — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)

• *Федоренко Владислав Леонідович* — доктор юридичних наук, професор, DrHb - доктор хабілітований наук правничих (Польська академія наук), Заслужений юрист України, директор Науково−дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)

• *Хохліна Олена Петрівна* — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

• *Чернуха Надія Миколаївна* — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

• *Чумак Оксана Володимирівна* - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)

• *Якимчук Аліна Юріївна* — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

• *Яковицька Лада Савелівна* — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© автори статей, 2023
© громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління», 2023
© Видавнича група «Наукові перспективи», 2023

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Державне управління»

Бублій М.П., Кокорєв В.В. 11
СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ

Бублій М.П., Ломака О.О. 21
СТРАТЕГІЧНІ КОМПОНЕНТИ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНУ

Грєхов В.А. 33
СУСПІЛЬНО-ЦІННІСНИЙ КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ ЩОДО ЧЛЕНСТВА В НАТО

Дєгтяр А.О. 43
ПРОБЛЕМИ ФІСКАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Довгань Л.І. 54
ПРОТИДІЯ ЗАХВОРЮВАННЮ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ

Ковальський Д.В. 68
ПРОФІЛЬ БЕЗПЕКИ ПОСАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ КАДРОВИХ РИЗИКІВ В ОРГАНІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Крамаренко С.Б. 78
КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

Марченко Р.В. 87
ДИСКУРСНЕ ПОЛЕ ПРОБЛЕМАТИКИ ФОРМУВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ І ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Мулик К.Т. 98
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Нагорняк М.М. 109
КРАЩІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Торічний В.О. 118
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ІНТЕГРОВАНОМУ УПРАВЛІННІ КОРДОНАМИ УКРАЇНИ

СЕРІЯ «Право»

Куртакова Г.О. 126
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТРИСТОРОННЬОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА РАДИ

Правдюк А.Л. 133
РОЗВИТОК ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

СЕРІЯ «Економіка»

Дикий А.П., Барановська Т.В. 148
МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В СИСТЕМІ ГАРАНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Зеленська Л.Д., Гречаник О.Є. 169
РЕФЛЕКСИВНИЙ ПІДХІД ДО МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ОСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Петрищенко Н.А., Ажаман І.А., Євдокімова О.М. 179
ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ТА ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Правдюк М.В. 190
ПІЛЬГИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Турчіна С.Г. 203
УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ – ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Dyshleva S.M., Dyshleva H.V., Sabitova A.P. 213
METHODS OF TEACHING STUDENT OF ECONOMICS ENGLISH BUSINESS LANGUAGE BASED ON IMMERSION TECHNOLOGY

Rzaev Vahid 225
THE HISTORY OF THE STRUGGLE FOR THE SECULAR EDUCATION OF GIRLS IN NAKHCHIVAN (LATE 19TH CENTURY, EARLY 20TH CENTURY)

УДК 338.245

https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-2(16)-190-202

Правдюк Марина Володимирівна кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна 3, м. Вінниця, 21000, тел.: (067) 729-97-64, https://orcid.org/ 0000-0002-1420-8609

ПІЛЬГИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Військові дії на території нашої держави негативно впливають на функціонування та розвиток усіх суб'єктів бізнесу і завдають нищівних руйнувань економіці. В той же час робота українського бізнесу під час війни є особливо важливим джерелом наповнення держбюджету та створення робочих місць. Тому для України наразі особливо актуальними є розробка та реалізація обґрунтованої та ефективної державної політики підтримки розвитку бізнесу з метою створення сприятливих умов для його організації та ведення. З урахуванням зазначеного статтю присвячено дослідженню прийнятих урядом програм державної підтримки та стимулювання розвитку підприємництва в умовах війни. У статті розглянуто теоретичні основи функціонування податкових пільг, а саме шляхом аналізу наукових досліджень узагальнено підходи до трактування поняття «податкова пільга». Висвітлено актуальні проблеми податкового законодавства в особливі періоди функціонування держави (надзвичайна ситуація, воєнний стан) та роль податкового стимулювання у підтримці економіки і громадян. Розглянуто особливості правового регулювання податкових відносин у період воєнного стану. Визначено специфічні особливості та надано характеристику податкових стимулів. Податкові стимули розглянуто як правові засоби, встановлені податковим законодавством, за допомогою котрих відбувається створення сприятливих умов для платників податків, що полягають у зміні обсягів податкового обов'язку платників податків чи спрощення процедури його реалізації. На підставі порівняння норм чинного законодавства надана загальна характеристика стану унормування податкового стимулювання. Здійснено аналіз законодавчих змін, що стосуються запровадження податкових стимулів в умовах надзвичайної ситуації та воєнного стану, а саме податкових пільг та особливого режиму оподаткування. Зроблено висновок про те, що податкові стимули в особливих умовах функціонування держави (надзвичайна ситуація, воєнний стан) є одним з найважливіших юридичних інструментів підтримання економіки держави та її громадян.

Ключові слова. Податковий стимул, податкова пільга, особливий режим оподаткування, податок, воєнний стан.

Pravdiuk Maryna Volodymyrivna Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Accounting and Taxation in the Branches of the Economy, Vinnytsia National Agrarian University, Sonyachna St., 3, Vinnytsia, 21000, tel.: (067) 729-97-64, https://orcid.org/ 0000-0002-1420-8609

BENEFITS AS AN INSTRUMENT FOR PROMOTING BUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE DURING MARITAL STATE

Abstract. Military actions on the territory of our state negatively affect the functioning and development of all business entities and cause devastating destruction to the economy. At the same time, the work of Ukrainian business during the war is a particularly important source of filling the state budget and creating jobs. Therefore, the development and implementation of a well-founded and effective state policy of supporting the development of business in order to create favorable conditions for its organization and management are particularly relevant for Ukraine at the moment. Taking into account the above, the article is devoted to the study of programs of state support and stimulation of the development of entrepreneurship adopted by the government in the conditions of war. The article examines the theoretical foundations of the functioning of tax benefits, namely, through the analysis of scientific research, approaches to the interpretation of the concept of "tax benefit" are summarized. Current problems of tax legislation in special periods of state functioning (state of emergency, martial law) and the role of tax incentives in supporting the economy and citizens are highlighted. The peculiarities of legal regulation of tax relations during the period of martial law are considered. Specific features are defined and tax incentives are characterized. Tax incentives are considered as legal means established by tax legislation, with the help of which favorable conditions are created for taxpayers, which consist in changing the amount of taxpayers' tax liability or simplifying the procedure for its implementation. On the basis of a comparison of the norms of the current legislation, a general description of the state of normalization of tax incentives is given. The analysis of legislative changes related to the introduction of tax incentives in the conditions of emergency and martial law, namely tax benefits and a special taxation regime, was carried out. It was concluded that tax incentives in special conditions of state functioning (state of emergency, martial law) are one of the most important legal tools for maintaining the economy of the state and its citizens.

Keywords: Tax incentive, tax benefit, special tax regime, tax, martial law.

Постановка проблеми. Відповідно до статті 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Виконуючи свою соціальну функцію, малий і середній бізнес країни сьогодні охопив майже 9,8 млн. українців, а це значить, що кожна друга працездатна людина працює у сфері малого й середнього бізнесу, а кожна четверта – приватний підприємець. Бізнес та його постійний розвиток є важливою складовою економіки держави.

Розвиток бізнесу це забезпечення населення робочими місцями, це наповнення дохідної частини бюджету, це вирішення проблем соціального, економічного та суспільного характеру. Сьогодні суб'єкти бізнесу так, як і економіка України в цілому опинились в складному становищі через воєнні дії. Однак в такий важкий час дуже важливо, щоб економіка працювала та наповнювався бюджет держави. Більшість суб'єктів бізнесу зменшили свою активність, а в деяких регіонах взагалі припинили діяльність, це все негативно відображається на економіці держави. Сьогодні, як ніколи, важливим питанням є розробка ефективної державної політики підтримки бізнесу та створення сприятливих умов для його розвитку особливо у частині оподаткування [1].

Усі війни в першу чергу є війнами економік. Тому економіка та бізнес мають працювати. За для цього держава має адаптувати податкове навантаження і податкові правила до воєнних умов, для сприяння виживанню бізнесу в умовах війни. На сучасному етапі Україна знаходиться в умовах воєнного стану, що вимагає швидкої перебудови економіки та відповідної державної політики. Важлива роль у системі фінансової діяльності держави в умовах воєнного стану відводиться діяльності адмініструванню у сфері оподаткування, адже податки повинні залишатися джерелом формування дохідної частини бюджетів. Водночас перед державою постає необхідність зниження податкового навантаження на фізичних та юридичних осіб.

Пошук і створення дієвих правових механізмів, що підтримають виробництво й підприємництво, є основним завданням вітчизняного законодавця на сьогоднішньому етапі. Такими заходами є підтримка та стимулювання платників податків. Внесення змін до чинного законодавства стосовно запровадження податкових стимулів є одним із найважливіших кроків до підтримки економіки та громадян у цей важкий період [2].

Реалії Війна росії проти України негативно впливає, як на стан економіки нашої держави в цілому, так і на діяльність і розвиток українського бізнесу зокрема. Якщо говорити про малий і середній бізнес, то, за даними опитування Європейської бізнес-асоціації, у березні 42 % підприємців взагалі припинили працювати; близько третини – призупинили роботу, але планували відновлювати її; у повному обсязі працювали лише 13 % малого та середнього бізнесу [3].

Результати другої хвилі опитування Європейської бізнес-асоціації серед представників малого і середнього бізнесу свідчать, що у квітні кількість непрацюючих представників бізнесу скоротилася з 42 до 26 %; 17 % вже

відновили роботу після тимчасового припинення і ще 23 % готувалися до відновлення. Також збільшилася кількість підприємців, що працюють у повному обсязі – з 13 до 20 %. За два місяці війни динаміка реєстрацій нового бізнесу вже наблизилася до 50 % від довоєнного аналогічного періоду квітня 2021 р. За половину травня 2022 р. цей показник вже зріс до 70 % [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різнобічні аспекти податкових стимулів, підтримки та стимулювання розвитку бізнесу завжди були в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних вчених-економістів. В останні роки цій тематиці присвячували свої дослідження такі науковці, як: Гетьманцев О.В. Дикань, О. Д. Дячун, Л.В. Прокопець, Н.Л. Фролова, О.В. Якушева, В.Ю. Стрілець Р.Г. Браславський, О.О. Дмитрик, Р.О. Гаврилюк, М.П. Кучерявенко, О.А. Музика-Стефанчук, А.О. Поляничко, В.Л. Форсюк та ін.

Метою статті є дослідження узагальнення теоретичних аспектів використання податкових пільг як інструмента податкового регулювання та стимулювання бізнесу в період дії воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. З початку повномасштабної війни росії проти України військові дії з агресором призвели до різкого погіршення макроекономічних показників для України, зокрема, через військові дії активізувалися інфляційні процеси в економіці, скакнув в рази рівень безробіття, велика кількість підприємств та організацій закрились, або тимчасово не працюють тощо. Тому зрозуміло, що без працюючої і ефективної економіки перемога у війні неможлива. Сьогодні вітчизняний бізнес працює в умовах низької стабільності, невизначеності та відсутності справедливого управління рухом фінансових ресурсів, зокрема тих, які сплачують господарюючі суб'єкти у державний бюджет у вигляді податків і зборів, а також тих, які держава виділяє бізнесу у вигляді пільг чи інвестицій в контексті підтримки їх діяльності. Такі аспекти унеможливлюють проведення довгострокового планування розвитку підприємництва, що значно ускладнює процеси діагностування перспектив соціально-економічного зростання, як окремих господарюючих суб'єктів, так і національної економіки держави загалом.

Бізнес є впливовішою групою платників податків, але у сьогоднішніх реаліях він потребує особливої підтримки з боку держави. Не варто забувати що податкові надходження від суб’єктів господарювання складають основну дохідну частину бюджету, а це в середньому 85–90% надходжень до бюджету.

Зокрема Премєр-міністр України Денис Шмигаль заявив що, «Попри всі зусилля, що сьогодні докладають наш президент, наші військові, дипломати, наші міжнародні партнери – ніхто поки не може сказати, що війна закінчиться вже завтра. Тому перебудова економіки під нові реалії має стати ключовим фундаментом для перемоги. Тому закликаю всіх! Хто може працювати та має роботу – працюйте. Хто має бізнес на територіях, де немає активних бойових дій – відновлюйте діяльність. Ви – частина економічного фронту! І зараз ви потрібні державі як ніколи!» [5].

Податкова політика є важливим інструментом для встановлення та розвитку економічно-соціальної стабільності та має на меті віднайти баланс співвідношення між можливостями держави з точки зору забезпечення її фінансовими ресурсами через податковий механізм та досягненням пріоритетних соціально-економічних цілей за певних умов розвитку країни [6].

Однією із вкрай важливих проблем розвитку підприємництва завжди було питання їх державної підтримки, створення таких умов, за яких суб'єкти господарювання нарощували виробництво, отримували прибутки і при цьому належним чином сплачували податки. Більше того, у всі часи і у межах будь-якої податкової системи прагнули до створення ефективного і одночасно справедливого оподаткування, за якого адміністрування податків і зборів є визначеним, передбачуваним, а податкове навантаження на платника є оптимальним, завдяки чому забезпечується стійкість дохідних джерел бюджетів у середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Відповідно до Господарського кодексу України, господарська діяльність – це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність (ст. 3, ч. 1). Господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – підприємцями (ст. 3, ч. 2). Ст. 42 Господарського кодексу зазначає, що підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [7].

Розвиток підприємницької діяльності відіграє вагому роль в економічному розвитку будь-якої країни. Адже саме завдяки функціонуванню суб'єктів бізнесу відбувається надходження значної суми податкових платежів до бюджету, створення робочих місць та формування вагомої частки у структурі ВВП.

На сьогоднішній день, в умовах воєнного стану, вітчизняні суб'єкти господарювання на економічному фронті захищають економічну безпеку нашої держави. Тому створення сприятливих умов з метою стимулювання організації та ведення бізнесу будь-якого розміру та організаційно-правової форми в Україні є одним із ключових завдань Уряду нашої країни. Стимулювання розвитку підприємництва з боку держави має зменшити проблематику їх функціонування та забезпечити швидку адаптацію до нових реалій [8].

У науковій літературі податковий механізм стимулювання підприємств визначається як сукупність форм і методів регулювання різних сторін організації податкових відносин, дія і структура якого зумовлені особливостями управлінської діяльності держави у фінансовій сфері [9, с. 81].

На цій підставі цілком обґрунтованим видається висновок науковців, які вважають, що надання податкових пільг суб'єктам господарювання необхідно розглядати як одну із форм державної підтримки (допомоги). Зокрема, як зазначає з цього приводу П. Вернер, податкові пільги надають суб'єкту господарювання ряд конкурентних переваг, а тому відносяться до однієї з форм державної допомоги. При цьому, хоча органи державної влади, надаючи певним підприємствам звільнення від оподаткування, не витрачають державні ресурси, однак такі пільги ставлять суб'єкта господарювання, до якого вони застосовуються, у більш сприятливе в порівнянні з іншими платниками податків фінансове становище [10, с. 482, 484].

На думку економіста В.О. Швадченко, пільга – це певною мірою привілей, який держава надає окремим категоріям платників, що відповідають встановленим критеріям [11]. Д.М. Серебрянський вважає, що податкова пільга – це сукупність фіскальних дій держави, не закладених у загальноприйнятих основах прибуткового оподаткування підприємств, що, зрештою, приводять до повного або часткового звільнення прибутку від оподаткування з метою активізації державних, територіальних чи галузевих пріоритетних напрямів фінансово-господарської діяльності, що реалізуються протягом визначеного законом терміну [12].

Згідно з Податковим кодексом України податкову пільгу визначено як передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, щодо сплати ним податку та збору в меншому розмірі за наявності визначених підстав, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат [13]. Визначення, надане українським законодавством, є широким, адже воно визначає певні підстави, за допомогою яких можна бути звільненими або частково звільненими від сплати податків, а також вбачає той факт, що платник податку може бути не тільки звільнений від сплати податку та збору, але й звільнений частково. Водночас пункт 7.1 Податкового кодексу України визначає елементи податку, а пункт 7.2 фіксує, що під час встановлення податку можуть передбачатися податкові пільги та порядок їх застосування [13].

Встановлення та скасування податкових пільг належить до найбільш чутливих тем для платників податків, адже податкові пільги є проявом податково-правового патерналізму, до якого за інерцією продовжує тяжіти українське суспільство. Попри вагоме значення пільгового оподаткування з економічної та політичної точок зору, чинне податкове законодавство обмежується лише фрагментарними нормами, які врегульовують порядок встановлення та зміни податкових пільг. До законодавчо визначених особливостей запровадження податкових пільг слід віднести, зокрема, такі аспекти: підставами для надання податкових пільг є особливості, що

характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат; як факультативний елемент податку податкові пільги та порядок їх застосування можуть передбачатися безпосередньо під час встановлення податку; податкові пільги встановлюються виключно Податковим кодексом України, рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування; податкові пільги, порядок та підстави їх надання встановлюються з урахуванням вимог законодавства України про захист економічної конкуренції (податкові пільги можуть бути розцінені як форма державної допомоги суб'єктам господарювання, що вимагатиме оцінки допустимості такої допомоги для конкуренції); види податкових пільг визначені пунктом 30.9 статті 30 ПК України [14].

Отже, як видно, законодавець виділяє три групи підстав для застосування податкової пільги до суб'єкта господарювання: 1) здійснення суб'єктом господарювання певного виду діяльності, на який поширюється податкова пільга; 2) наявність особливого об'єкта оподаткування; 3) особливий характер або суспільне значення здійснюваних суб'єктом господарювання витрат.

У зв'язку з цим варто погодитись з думкою М. В. Вишемирського, який вважає, що надання податкових пільг пов'язано з певною однорідністю, коли виокремлюється певна група із загального масиву платників податку, яка характеризується специфічною однорідністю та з якою законодавець пов'язує надання пільгового режиму. До інших платників чи об'єктів оподаткування застосовуються загальні підходи при оподаткуванні. На цій підставі науковець робить висновок, що податкова пільга є звільненням платників податків від певного виду податкового обов'язку в повному або частковому обсязі, яке будується на особливостях статусу певної категорії платника чи його діяльності [15, с. 153].

На законодавчому рівні були здійнснені кроки по зміні процедури адміністрування, обліку і контролю платників податків на період дії воєнного стану. Розуміючи що бізнесу в умовах війни досить складно відволікатись на контрольні заходи з боку контролюючих органів, були внесені зміни до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України, зокрема припинені перевірки, а ті що були початі до повномасштабного вторгнення припиняються, виключенням є лише фактичні та камеральні перевірки [16].

На нашу думку крім заборони і припинення перевірок для підтримки бізнесу стало послаблення вимог для платників податку, які обрали спрощену систему оподаткування, зокрема платники єдиного податку першої та другої групи мають право не сплачувати єдиний податок. При цьому такими особами декларація платника єдиного податку – фізичної особи-підприємця не заповнюється за період, в якому єдиний податок не сплачувався [16].

Фізичні особи-підприємці так і юридичні особи, що є платниками єдиного податку третьої групи, тобто їхній дохід протягом календарного року не перевищує 10 мільярдів гривень, створюється спеціальна група єдиного податку за ставкою 2% (крім суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з обміну іноземної валюти, операції з корисними копалинами та деякими підакцизними товарами, нерезиденти, фінансові компанії, філії, представництва та підрозділи неплатників єдиного податку). Якщо платник податку обрав ставку єдиного податку 2% і до переходу був платником податку на додану вартість, в такому випадку всі податкові обов'язки з податку на додану вартість призупиняються й звільняються від нарахування та сплати податку на додану вартість.

Тільки в перший день прийняття заявок про перехід на 2%-ву систему оподаткування подано 50 тисяч заяв платників. Щодо джерел фінансування видатків, то здійснено внутрішні запозичення ОВГЗ на 26 млрд. гривень, також отримано 3 млрд. доларів зовнішньої допомоги і 300 млн. доларів грантової допомоги [6].

Норми Закону України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг" з 01.01.22 р. є обов'язковим застосування реєстраторів розрахункових операцій, проте санкції за порушення норм даного закону не застосовуються у зв'язку з воєнним станом (крім розрахункових операцій при продажу підакцизних товарів) [17, 18].

На нашу думку таке рішення для бізнесу має позитив, оскільки прошло занадта мало часу після нововведень і не всі суб'єкти господарювання встигли зареєструвати реєстратори розрахункових операцій. Цілком зрозуміло, що в подальшому уряд має відновити обов'язковість дотримання норм закону, але безсумнівно тільки після закінчення війни в Україні.

Варто наголосити, що фізичні особи-підприємці, особи, які проводять незалежну професійну діяльність та члени фермерського господарства за власним рішенням мають право не сплачувати єдиний соціальний внесок за себе та не сплачувати єдиний внесок за призваних працівників на військову службу під час мобілізації, що стало можливим завдяки внесенню змін до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" [16]. Також передбачено звільнення від сплати деяких податків і зборів. Так, тимчасово, на період з 1.03.2022 р. по 31.12.2022 р., наступного за роком, у якому припиниться, чи скасується воєнний, надзвичайний стан, якщо об'єкти розташовані на територіях, на яких ведуться, чи велися бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих російською федерацією, звільнено: – від плати за землю (земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності); – від загального мінімального податкового зобов'язання з власників землі; – від екологічного податку, якщо стаціонарні джерела забруднення розташовані на

окупованих територіях; – від податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Якщо дані об'єкти були пошкоджені внаслідок військової агресії росії також звільняються від оподаткування [16].

Також змінами передбачено, що платники податків, які не мають змоги своєчасно виконувати свої податкові зобов'язання зі сплати податків і зборів та подання звітності звільняються від відповідальності за недотримання норм податкового законодавства. Однак, після скасування воєнного стану податковий обов'язок повинен бути виконаний протягом 6 місяців [18].

Відповідно до Постанови Уряду № 305 від 17.03.2022 р., яка регламентує безоплатне перевезення майна вітчизняних підприємств, установ та організацій згідно з переліком, який формується Міністерством економіки і передається до Міністерства інфраструктури, були запровадженні програми підтримки бізнесу щодо тимчасового переміщення підприємств з постраждалих під час війни регіонів. Завдяки такій державній ініціативі бізнес територій з активними бойомими діями, може отримати державну допомогу в переміщенні своїх потужностей до більш безпечних областей України.

Держава також намагається підтримати бізнес в умовах воєнного стану завдяки кредитуванню, зокрема будь-який бізнес України, незалежно від обсягів річного доходу, протягом дії воєнного стану та одного місяця після його припинення може отримати кредит під 0% на суму до 60 мільйонів гривень. Відповідно до Державної програми «Доступні кредити 5–9 %» були внесені ряд позитивних змін зокрема програма розповсюджується на середні підприємства з річним доходом до 50 млн. євро та на великі підприємства з річним доходом більше 50 млн. євро незалежно від кількості працюючих робітників, також максимальна сума кредиту 60 млн. грн з урахуванням групи пов'язаних компаній, процента ставка 0 %, інвестиційні кредит – 5 років, кредити на поповнення обігових коштів – 3 роки, розмір кредитної гарантії – 50 % від суми кредиту суб'єкта мікро-, малого та середнього підприємництва (крім суб'єктів великого підприємництва) [19]. Відповідно до даних Міністерства фінансів України, усього з моменту старту цієї Програми суб'єкти підприємництва станом на 16.05.2022 р. отримали від уповноважених банків 40486 кредитів на загальну суму 110,1 млрд. грн [20].

Висновки. В умовах воєнного стану для функціонування економіки країни важливо швидко реагувати на ризики та приймати виважені рішення щодо їх усунення. Повномасштабна війна, яку розпочала російська федерація, змусила змінити поставлені раніше завдання перед Урядом та переорієнтувати їх на забезпечення обороноздатності держави, розробку і впровадження соціальних програм для підтримки населення. Український бізнес за останні роки і особливо останні місяці перебуває у постійному стані не визначеності та загрози повного знищення внаслідок війни в державі. Цілком зрозуміло, що роль податкових стимулів і пільг та упорядкування законодавчих положень щодо їх надання особливо посилюється в сучасних умовах. Податкова

політика вимагає узгодження підходів до надання державної допомоги суб'єктам підприємництва та запобігання створення для них неконкурентних переваг. Окрім військового чи геополітичного фронтів, Україна веде життєво важливу боротьбу й на економічному фронті. Відміна податкових перевірок, введення спрощеної системи оподаткування (2% від обороту), тощо. Уряд підтримуючи бізнес прийняв ряд змін податкового законодавства на період дії воєнного стану, основними серед яких є: часткова відміна проведення перевірок; звільнення від відповідальності за недотримання норм податкового законодавства; податкові пільги для платників єдиного податку та єдиного соціального внеску; відміна штрафних санкцій у сфері застосування реєстраторів розрахункових операцій.

Динамічні зміни податкового законодавства у сьогоднішніх реаліях це вимушена міра законодавця, надання певних преференцій чи скасування попередніх мало популярна, але цілком потрібна дія уряду. В цьому контексті досить складно забезпечити стабільність законодавства, однак, зважаючи на той факт, що відсутність обґрунтованої фіскальної політики може призвести до недоотримання доходів державного бюджету, законодавче запровадження податкових пільг має здійснюватися на основі дотримання принципу економічної доцільності та ефективності. Ми вважаємо, що варто постійно аналізувати ефективність введених раніше податкових пільг, залучення додаткових джерел мобілізації коштів, урегулювання ставок податку на доходи відповідно до обсягу прибутку платника податків, спрощувати умови ведення бізнесу та мотивувати підприємців до відновлення своєї діяльності.

Література:

1. Жук, О. І., & Гой, Н. В. Податкове стимулювання розвитку бізнесу в умовах війни. *Підприємництво і торгівля*, 2022. (33), 44-48. https://doi.org/10.36477/2522-1256-2022-33-06
2. Pravdiuk M. Tax incentives in legal regulation. *Knowledge, Education, Law, Management.* 2022. № 2 (46). P. 151-157. DOI: https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.23
3. Верховна Рада прийняла податкові стимули для бізнесу під час війни. 2022: URL: https://cutt.ly/pKXHSCN (дата звернення 20.01.2023)
4. Війна та регіони України: як змінюється привабливість для підприємців.2022 URL: https://cutt.ly/3KXHLyN. (дата звернення 20.01.2023)
5. Веб-сайт Цензор.нет URL: https://censor.net/ (дата звернення 20.01.2023)
6. Ізмайлов А., Югорова І., Томчук Я. Удосконалення податкової системи як складової міжнародної безпеки України. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. No 2. С. 82-89. DOI: 10.35774/econa2022.02.082
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436 – IV. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/436- 15 (дата звернення 20.01. 2023).
8. Мельник, Т. Ю. (2022). Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. *Економіка, управління та адміністрування,* (2(100), 3–11. https://doi.org/10.26642/ema-2022-2(100)-3-11
9. Оподаткування суб'єктів господарювання: навчальний посібник / [В. П. Хомутенко, І. С. Луценко, А. В. Хомутенко, О. Г. Волкова]; за заг. ред. В. П. Хомутенко. Одеса: «ВМВ», 2014. 418 с.

10. Werner P. Fiscal State Aid: On Tax Exemption and Reimbursement of Taxes. Cambridge Y. B. Eur. Legal Stud. 2017. P. 481-506

11. Швадченко В.О. Податкове стимулювання розвитку малих підприємств: автореф. дис. … канд. екон. наук: спец. 08.06.01; Харк. держ. екон. ун-т. Харків, 2003.21 с.

12. Серебрянський Д.М. Оподаткування прибутку підприємств та його вплив на інвестиційну діяльність в ринкових умовах: автореф. дис.канд. екон. наук: спец. 08.04.01; Нац. акад. держ. податк. служби України. Ірпінь, 2006. 20 с

13. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/ show/2755-17/paran965#n965 (дата звернення 20.01. 2023).

14. Гетманцев Д, Коваль О., До питання про дотримання принципу стабільності податкового законодавства під час встановлення та скасування податкових пільг в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2022 № 4 С.342-350

15. Вишемирський М. В. До питання щодо правової природи податкової пільги. *Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.). НУ «ОЮА», Півд. регіон. центр НАПрН України.* Одеса: Фенікс, 2013. Т. 2. С. 151-153.

16. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 р. № 2120-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20 (дата звернення 20.01. 2023).

17. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06 травня 1995 № 265/95 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення 20.01. 2023).

18. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 03 березня 2022 р. № 2118-IX URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/2118-20#Text. (дата звернення 20.01. 2023).

19. Підтримка бізнесу в умовах війни. – 2022 URL: https://business.diia.gov.ua/ wartime (дата звернення 20.01. 2023).

20. Мінфін: За тиждень підприємці отримали 1124 пільгових кредитів на 4,02 млрд грн за програмою «Доступні кредити 5–9 %» / Урядовий портал, 2022 URL: https://cutt.ly/UKXFLx8 (дата звернення 20.01. 2023).

References:

1. Zhuk, O. I., & Hoi, N. V. (2022). Podatkove stymuliuvannia rozvytku biznesu v umovakh viiny [Tax incentives for business development in wartime conditions] *Pidpryiemnytstvo i torhivlia-Entrepreneurship and trade*, (33), 44-48. https://doi.org/10.36477/2522-1256-2022-33-06 [in Ukrainian].

2. Pravdiuk M. Tax incentives in legal regulation. *Knowledge, Education, Law, Management.* 2022. № 2 (46). P. 151-157. DOI: https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.23 [in English].

3. Verhovna Rada pryjnjala podatkovi stymuly dlja biznesu pid chas vijny[The Verkhovna Rada passed tax incentives for business during the war] (2022), Retrieved from: https://cutt.ly/Pkxhscn[in Ukrainian]. (2023, January,20).

4. Vijna ta regiony Ukrai'ny: jak zminjujet'sja pryvablyvist' dlja pidpryjemciv [War and the regions of Ukraine: how attractiveness for entrepreneurs is changing] (2022), Retrieved from: https://cutt.ly/3KXHLyN [in Ukrainian] (2023, January,20).

5. Veb-sait Tsenzor.net [Censor.net website]: https://censor.net/[in Ukrainian].

6. Izmailov, A., Yuhorova, I., Tomchuk, Ya. (2022) Udoskonalennia podatkovoi systemy yak skladovoi mizhnarodnoi bezpeky Ukrainy. [Improving the tax system as a component of Ukraine's international security] *Ekonomichnyi analiz- Economic analysis* Том 32.№ 2. S. 82-89. DOI: 10.35774/econa2022.02.082 [in Ukrainian].

7. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 436-IV. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15 [in Ukrainian] (2023, January,20).

8. Melnyk, T. Yu. (2022). Derzhavna pidtrymka ta stymuliuvannia rozvytku biznesu v Ukraini pid chas dii voiennoho stanu. [State support and stimulation of business development in Ukraine during martial law] *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia- Economy, management and administration* (2 (100), 3–11. https://doi.org/10.26642/ema-2022-2(100)-3-11 [in Ukrainian].

9. Khomutenko, V, Lutsenko I, Khomutenko, A, Volkova, O (2014) Opodatkuvannia subiektiv hospodariuvannia: navchalnyi posibnyk [Taxation of business entities: study guide] za zah. red. V. P. Khomutenko. Odesa: «VMV», 418 s. [in Ukrainian].

10. Werner, P. (2017) Fiscal State Aid: On Tax Exemption and Reimbursement of Taxes. *Cambridge Y. B. Eur. Legal Stud.* P. 481-506 [in English].

11. Shvadchenko V.O. Podatkove stymuliuvannia rozvytku malykh pidpryiemstv [Tax incentives for the development of small enterprises] avtoref. dys. kand. ekon. nauk: spets. 08.06.01; Khark. derzh. ekon. un-t. Kharkiv, 2003. 21 s. [in Ukrainian].

12. Serebrianskyi, D. (2006) Opodatkuvannia prybutku pidpryiemstv ta yoho vplyv na investytsiinu diialnist v rynkovykh umovakh [Corporate income taxation and its impact on investment activity in market conditions] avtoref. dys.kand. ekon. nauk: spets. 08.04.01; Nats. akad. derzh. podatk. sluzhby Ukrainy. Irpin, 20 s [in Ukrainian].

13. Podatkovyy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy № 2755-VI [Law of Ukraine «Tax Code of Ukraine» № 2755-VI]. (2010, December 2). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text [in Ukrainian]. (2023, January,20).

14. Hetmantsev, D, Koval, O., (2022) Do pytannia pro dotrymannia pryntsypu stabilnosti podatkovoho zakonodavstva pid chas vstanovlennia ta skasuvannia podatkovykh pilh v umovakh voiennoho stanu. [Regarding the issue of compliance with the principle of stability of tax legislation during the establishment and cancellation of tax benefits in the conditions of martial law.] *Pravo i suspilstvo- Law and society* № 4 S.342-350 [in Ukrainian].

15. Vyshemyrskyi, M. (2013) Do pytannia shchodo pravovoi pryrody podatkovoi pilhy. [Regarding the question of the legal nature of the tax benefit.] *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy: materialy Mizhnar. nauk. konf. prof.-vykl. ta aspirant. skladu (m. Odesa, 16-17 travnia 2013 r.)- Legal life of modern Ukraine: materials of the International of science conf. prof.-lecturer and graduate student. warehouse (Odesa, May 16-17, 2013)*.NU «OIuA», Pivd. rehion. tsentr NAPrN Ukrainy. Odesa: Feniks, T. 2. S. 151-153. [in Ukrainian].

16. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu: Zakon Ukrainy № 2120-IKh. [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the validity of norms during the period of martial law: Law of Ukraine № 2120-IX] (2022, March, 15) zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: http://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674436503 [in Ukrainian]. (2023, January, 20).

17. Pro zastosuvannia reiestratoriv rozrakhunkovykh operatsii u sferi torhivli, hromadskoho kharchuvannia ta posluh: Zakon Ukrainy № 265/95[On the use of registrars of settlement transactions in the sphere of trade, catering and services: Law of Ukraine № 265/95] (1995, May 6) zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-D0%B2%D1%80#Text. [in Ukrainian]. (2023, January,20).

18. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo osoblyvostei opodatkuvannia ta podannia zvitnosti u period dii voiennoho stanu: ZakonUkrainy № 2118-IKh[On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the specifics of taxation and reporting during the period of martial law: Law of Ukraine №.2118-IX] (2022, March 3) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text. [in Ukrainian]. (2023, January,20).

19. Pidtrymka biznesu v umovah vijny [Business support in wartime] (2022), Retrieved from: https://business.diia.gov.ua/wartime [in Ukrainian]. (2023, January,20).

20. Minfin (2022), Za tyzhden' pidpryjemci otrymaly 1124 pil'govyh kredytiv na 4,02 mlrd grn za programoju «Dostupni kredyty 5–9 %», Urjadovyj portal, Retrieved from: https://cutt.ly/UKXFLx8 [in Ukrainian]. (2023, January,20).